

de zeden en in verband daarmede ook de wijze, waarop men pictoraal uiting gaf aan zijn gedachten, maar die wijziging was niet zoo intensief, dat de eenheid in uiting geheel verloren ging; deze toch werd door den band aan de natuur gewaarborgd; want wel kon een tijdperk zijn stempel drukken op wat hier, in den ruimsten zin des woords, onder teekening wordt verstaan, maar eenige overeenstemming met de natuur moest blijven, wilde de teekening niet ophouden als zoodanig te bestaan en eene reproductie te zijn van hetgeen de mensch had aanschouwd. In plaats van of naast het stempel van den tijd, waarin zij ontstond, draagt de teekening dikwerf ook een lokaal cachet. Reeds uit den inhoud der voorstelling, uit de keuze der objecten, welke afgebeeld worden, blijken locale invloeden ten duidelijkste; ik behoef ter illustratie slechts te wijzen op het feit, dat in de teekeningen van den Eskimo het rendier een zoo groote rol speelt, (evenals trouwens ook in de teekeningen van den praehistorischen troglodyt ¹⁾), een feit even weinig bevreemdend als dat door den Indiaan in het gebied der Amazone de dieren, welke onder den evenaar in zoo grooten getale voorkomen en met den mensch zoo veelvuldig in aanraking komen, ter afbeelding gekozen worden wanneer de teekenstift hem ter hand wordt gesteld om zijn vaardigheid in het schetsen te toonen. Dat lokaal cachet doet echter niet de eenheid te niet. Levinstein ²⁾ b.v., die 63 teekeningen onderzocht van Eskimo-kinderen, die men met potlood op papier had laten teekenen, waarin zij lust hadden, schrijft: „Vergleicht man diese Zeichnungen mit denjenigen zivilisierter Kinder, so wird man schlieszen müssen, dasz die Art der Darstellung bei beiden dieselbe ist”.

Nu waren die Eskimo-kinderen een paar maanden op een regeeringsschool geweest en al kon geen van allen Engelsch lezen of schrijven, zoo zoude in casu een invloed van de zijde der onderwijzers mogelijk zijn geweest. Het hier gerelateerde feit zoude dan ook van beperkte waarde zijn, ingeval het op zichzelf stond, maar dit is allermintst het geval; de teekeningen, welke de natuurvölker

1) Holbewoners.

2) Dr. S. Levinstein, Kinderzeichnungen bis zum 14 Lebensjahr, 1905, pag. 79.